

lokalitets-specifikke), men også når talen er om virkninger af programmer og generelle initiativer, såkaldte strategiske virknings-vurderinger. Bogen er inddelt i tre overordnede dele, hvor første del indledes af redaktørerne med en udmærket introduktion. I denne forklares forskellen mellem de tre typer - økonomiske (cost-benefit), sociale og miljømæssige - virkningsvurderinger (impact analyses), og der argumenteres for nødvendigheden af at udvikle og anvende integrerede analyser i beslutningsgrundlaget. Alt efter hvilket problem, som skal virknings-vurderes, kan der dog være tale om stærkere eller svagere former for integration af vurderinger i beslutningsgrundlaget; der findes således ikke én endegyldig model for integrationen. Derudover gives der en kortfattet beskrivelse af indholdet i bogens øvrige 13 bidrag og der afsluttes med en række anbefalinger til det fremtidige udviklingsarbejde af integrative metoder. Resten af bogens første del udgøres af to artikler, som hver især argumenterer for nødvendigheden af at integrere strategiske miljøvurderinger i mere overordnede programmer og internationale politikreformer. Nærmere bestemt er der tale om henholdsvis de gældsplagede ulandes strukturtilpasningsprogrammer og en liberalisering af den internationale handel. Artiklerne er skrevet af personer med tilknytning til internationale organisationer (OECD og FN) og fulde af gode råd og anbefalinger for de fremtidige - overordentlig omfattende - vurderingsprocedurer, men de er uden synderlige refleksioner over barrierer for gennemførelsen af alle de gode intentioner. Anden del indeholder angiveligt (5) bidrag med mere alment analytisk og metodisk indhold mens tredje del består af (6) eksemplariske case-studier. Denne opdeling er imidlertid ikke særlig let at genfinde i de 11 bidrag, som alle indeholder metodiske overvejelser og mere eller mindre detaljerede referencer til konkrete studier. I det hele taget er den noget uoverskuelige og ikke særlig klare strukturering af bogen nok dens største

svaghed, som den deler med mange andre antologier baseret på konference-bidrag. De enkelte bidrag er ikke forsøgt bundet sammen og der er mange gentagelser. Empirisk materiale fra de industrialiserede lande blandes med studier fra ulande, men den kontekstafhængige anvendelighed af metoderne gøres ikke til genstand for diskussion. Det er også et fåtal af analyserne, som inddrager aktører, relationer og processer udenfor staten. I langt hovedparten af bidragene anses "det offentlige" at skulle gennemføre en politik truffet på baggrund af et rationelt valg mellem en række alternativer. Når det er sagt, så kan adskillige bidrag læses med udbytte. Her skal især fremhæves en interessant analyse af mulighederne for at vurdere værdien af ikke-markedsbaserede fordele ved et specielt designet småskala vandforsyningsprojekt i Zimbabwe. Nærmere bestemt er der tale om et forsøg på at kvantificere værdien af 1) renere og mere pålidelig forsyning af drikkevand, samt 2) værdien af forøget sikkerhed i fødevarerforsyning og indkomst gennem nye muligheder for at dyrke grøntsager til afsætning på det lokale marked. Dette bidrag indikerer på samme tid, at det er på det projektnære niveau, at integrationsbestrebelsene er kommet længst. Bogen kan derfor også læses som en slags statusopgørelse: der er et godt stykke vej tilbage før økonomiske, sociale og miljømæssige virknings-vurderinger kan integreres i et samlet strategisk perspektiv.

Niels Fold

Indgået til redaktionen

Global change: Konsequenzen für die Umwelt. 51. Deutscher Geographentag Bonn, 6. bis 11. Oktober 1997. R. Dikau, Hrsg. Europa in einer Welt im Wandel; Bd. 1. Stuttgart, Steiner, 1998. 223 s., ill. 24 cm. DEM 60,-.